

VERSEK A MULTBÓL

**LÁTTATOK-E MÁR
MEGFOGOTT LELKET?**

Láttatok-e már nyomortanyákat,
Hol alvásba kerget a nincs,
Hol didere táncot járnak
S elmelepsz k egymás melegit?

Hallottatok-e már indulókat,
Korgó hasakban ó nótáit a vágnak
S vacogó fogakkal tenyeret lehelni,
És meghajolni éhen a fagyos halálnak?

És láttatok-e már bütykös újjakon
Nagyszemű olvasót?
Zsirméces mellett ellesni
Virrasztva a drága szót, az utolsót.

És láttatok-e már megfogott lelket,
Amely egy sóhajban távozik
S a fűtetlen szoba falára
Dér-szilánkok szögeznek?

Aki nem látott, az jöjjön ki hozzánk,
E nyomortanya förtelmes zugába,
Hogy melótt meghal,
Bánkódva menjen a halálba.

Kishegyes, 1942 november hava.

ESTE A TANYÁN

Ólszagu testünket a
Munka kinja marja,
S a gondjejsze koponyát hasít,
Áttántorogtuk a márt is
S égnek tövisverte talpaink,
Alig halljuk egymás elköszönő szavát
Amint új kínlátásra indulunk.
Csöndben botlunk be a szobába.
Mert magas az újnyi küszöbünk,
Itt sem vagyunk hangosok,
Sóhajtanj sem merünk,
Mert félünk, hogy fölédred
Éhen elaludt gyermekünk,
S a pilleasszony is csöndes,
Ahogy krumplit tálal az asztalon,
A vacsorához mécszet, a
Holdvilág küld át az ablakon.
Némán fogyasztjuk
Könnyel sózott vacsoránkat
S kínunk sokszor egymásra röhög;

A lábunknál a földön
 Egy kócos macska rekedten könyörög.
 A holnapra s a gyerekre gondolva
 Egyszer csak hirtelen jóllakunk
 S ledobjuk magunk a szalma-ágyra
 S hallgatják nyöszörgő gyermekünk,
 Egy darabig még nézzük a homályt,
 Ami piszkos szemünkbe csorog,
 A szoba falán lassan mászik a sovány álom
 S mint nagylábú pók, a szemünkre kutyorog.

Emlékezés a Dungserszki-tanyára 1939 nyarán.

EMLÉKEZÉS

Írta: RADICS NÁNDOR

Ezerkilencszáztizenhatot írtak. Budapesten laktunk. Nagyon emlékezetes napok, keserves évek voltak azok. Már két esztendeje dult az első világháború. Milyen élete lehetett akkor egy szegény gyári munkás fiának? ... Az anyám bejárónő volt. A »nagyságos« Horváth bankigazgatóéknál robotolt reggeltől napestig. A »nagyságos asszony« öt koronát fizetett az anyámnak napi munkájáért. Esténként megengedte, hogy az ételmaradékot hazavigye.

— Vigye Julis, lakjon jól a kisfia, meg az a korhely ura.

Korhelynek nevezte az apámat. Talán azért, mert éhbérért dolgozott. A gyárigazgató azzal ijesztgette szegényt, hogy kidobattia a front-ra, ha fizetésemelést mer kérni.

Egy napon az anyámat a »nagyságos bankigazgató« úrék elküldték. Miért?

A bankigazgató úr bizalmaskodni kezdett az anyámmal. Úgy gondolta, hogy neki mindent szabad. Miért ne? A pénz ura volt. A női személyzettel erőszakoskodott. Aki nem hallgatta meg és nem hagyta magát elcsábítani, azt egyszerűen elzavarta. Az anyám reggel sírva panaszkolta apámnak, hogy elbocsátották. Szemlésetve mesélte, miért. Az apám felbőszült. Dühében akkorát ütött az asztalra öklével, hogy az odakészített szegényes reggeli a földre zuhant. Aznap reggel én és a kisöcsém nem reggeliztünk.

Az apám minden nap szomorúbban jött haza a gyárból. A gyárban hajtották, túlóráztatták a munkásokat. A túlórárt azonban nem fizették meg. Miért fizették volna?

— Örüljön, hogy nincs kint a fronton. — mondogatták a gyár tisztviselői valahányszor a munkások a túlóra megfizetését kérték. A túlóráért járó pénzt a gyártulajdonos »úr« vágta zsebre. Akkoriban ha valaki követelni merte a túlóráért járó fizetést, a frontra küldték. Apám hallgatott. Feleségét és két fiát féltette.

Mult az idő. Én a mozik előtt cigarettát árultam. Anyám pedig mosni járt. 26 éves volt, de negyven évesnek nézett ki. Megöregítette a munka, a nélkülözés és a mosókonyha párás levegője. Értem és az öcsémért dolgozott. Robotolt, hogy felnevelhessen bennünket.